

Sygn. akt III UK 453/19

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z odwołania M. J.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.
z udziałem Stowarzyszenia O. w D.
o ustalenie prawidłowego ustawodawstwa,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 18
listopada 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 10 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 10 kwietnia 2019 r., oddalił apelację M.J. od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 7 lutego 2018 r. mocą którego odwołanie jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w L. z dnia 4 stycznia 2017 r. stwierdzającej, że w okresie od dnia 1 marca 2014 r. do dnia 16 listopada 2016 r. z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w Polsce i umowy o pracę zawartej z pracodawcą litewskim wobec ubezpieczonego ma zastosowanie polskie ustawodawstwo w zakresie prowadzonej działalności.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że zaskarżona decyzja stanowi efekt „wspólnego porozumienia”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 *in fine* rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów

zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 2009 Nr 284 s. 1, dalej jako rozporządzenie 987/2009), któremu ustawodawca unijny nie nadał jakiegś instytucjonalnej formy. Sąd drugiej instancji potwierdził ustalenia Sądu Okręgowego, że decyzję z dnia 4 stycznia 2017 r. określającą dla wnioskodawcy ustawodawstwo polskie od 1 marca 2014 r., poprzedziło ustalenie ustawodawstwa litewskiego za ten sam okres – pismem z 6 lutego 2014 r. - o charakterze tymczasowym (art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009). Natomiast instytucja litewska, zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia nr 987/2009, poinformowała o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, wskazując na marginalny charakter pracy na terenie Litwy, podnosząc, że wnioskodawca pracuje tylko 1 dzień w miesiącu za wynagrodzeniem 250 LT miesięcznie.

Sąd Apelacyjny, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zgodził się ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji, że w postępowaniu zapoczątkowanym odwołaniem od przedmiotowej decyzji sąd bada wyłącznie to, czy zachowana została właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, nie ma natomiast uprawnienia do badania zasadności stanowiska zajętego przez inne państwo członkowskie - w tym przypadku zaakceptowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył w całości pełnomocnik odwołującego się, domagając się jego uchylenia oraz przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do odpowiedzi na pytanie: „czy w przypadku, gdy obywatel polski prowadzi działalność gospodarczą na terenie Polski, a pracę najemną na terenie innego kraju Unii Europejskiej, sąd ma obowiązek dokonać własnych ustaleń dotyczących właściwego ustawodawstwa, także wtedy, gdy na terenie państwa wykonywania pracy najemnej nie została przeprowadzona procedura określona w art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 także wtedy, gdy organ innego kraju uznał, że praca wykonywana w tym kraju ma charakter marginalny, nawet jeśli to ustalenie nie jest należycie uzasadnione.”

Zdaniem skarżącego, polski Sąd powinien samodzielnie rozważyć wszelkie okoliczności, na podstawie których dokona ustalenia czy prawo polskie ma zastosowanie w danym stanie faktycznym. Jedyną kwestią, w której polski sąd jest związany ustaleniami instytucji litewskiej, jest ustalenie czy praca wykonywana na Litwie jest pracą najemną w rozumieniu art. 13 rozporządzenia nr 883/2004. Zgodnie z jednolitym orzecnictwem zarówno Unii Europejskiej, jak i Sądu Najwyższego, kwestia ta może być rozstrzygana wyłącznie na podstawie przepisów prawa państwa, w którym wykonywana jest praca, a władnymi do takich ustaleń są wyłącznie organy tego państwa. Z kolei, w sytuacji, która występuje w niniejszej sprawie, co jest bezsporne, że praca M.J. wykonywana na terenie Litwy jest pracą najemną, wszystkie pozostałe kwestie powinny być rozstrzygnięte w niniejszym postępowaniu.

Dodatkowo skarżący powołał się na przesłankę oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, ponieważ nie zostały przeprowadzone istniejące w aktach sprawy dowody, z których wynika, że praca wnioskodawcy na Litwie nie ma charakteru marginalnego, co doprowadziłoby do odmiennego ustalenia ustawodawstwa litewskiego jako właściwego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie może być przyjęta do rozpoznania, ponieważ skarżący nie wykazał, że występują powołane przesłanki jej przyjęcia w postaci istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) i oczywistej zasadności (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla

rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Ponadto istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa.

Tymczasem skarżący formułując istotne zagadnienie prawne zapomina, że nie ma charakteru nowego, a jego rozwiązanie jest oczywiste i to za pomocą zwykłej wykładni prawa. Po pierwsze, w przypadku gdy przedmiotem decyzji organu rentowego jest ustalenie właściwego ustawodawstwa w trybie art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, musi być ona zwieńczeniem prawidłowo przeprowadzonej procedury dialogu i koncyliacji między państwami członkowskimi. Tym samym istotą sprawy w postępowaniu prowadzonym z odwołania od takich decyzji jest kontrola wykonania przez organ rentowy wymaganej procedury (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 września 2016 r., I UZ 13/16, LEX nr 2139243; z 27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX 2153430; z 23 listopada 2016 r., I UZ 48/16, LEX nr 2203530; z 6 marca 2018 r., II UK 192/17, LEX nr 2488069). Po drugie, nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47).

Prawidłowo zatem Sąd Apelacyjny wskazał, że w przedmiotowym postępowaniu należało ograniczyć się do zbadania, czy zachowana została właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, a nie zasadność stanowiska zajętego przez inne państwo członkowskie. W tym zakresie sądy obu instancji dokonały ustaleń faktycznych z których wynikało, że doszło do realizacji procedury dialogu i koncyliacji w zakresie określania ustawodawstwa właściwego, przewidzianej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Z kolei uprawnienie zainteresowanego do

wystąpienia do instytucji danego państwa członkowskiego z wnioskiem o wydanie poświadczenia na formularzu A1 klarownie pozwoli rozwiązać potencjalny spór w odniesieniu do właściwego ustawodawstwa.

Skarżący nie wykazał również występowania w sprawie przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) - jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest oczywiście uzasadniona (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania - z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. - niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Przenosząc powyższe uwagi na siłę argumentów tej części wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, czytelny staje się brak podstaw do podzielenia tego stanowiska. Przede wszystkim odmienna ocena dowodów nie mieści się kręgu omawianej przesłanki. Nadto problem marginalności – a więc oceny charakteru zawartej umowy za granicą – nie mieści się w kompetencji sądu krajowego, gdyż ten sąd nie ma możliwości stosowania prawa krajowego obowiązującego w innym państwie członkowskim i oceny w świetle tamtejszych przepisów stosunku pracy wnioskodawcy (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238; z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z dnia 11 września 2014 r., II UK

587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2019 r., II UK 599/17, LEX nr 2609204).

Z tych powodów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.